

Tema: Saugomų teritorijų galimi ateities scenarijai

Ižanga

Senieji rašytiniai šaltiniai liudija, kad tam tikrų teritorijų saugojimo tradicijos Lietuvoje ėmė klostytis dar pagonybės laikais: tada daug krašto girių, dažniausiai ažuolynai, laikytos šventomis. Jų statusą šiandien sunku apibrėžti, tačiau to meto moralės normos niekam neleido pažeisti šių teritorijų apsaugos reikalavimų.

Vėlesniais, jau LDK laikais saugomomis taip pat paskelbta daug girių, tačiau jų apsaugos tikslai dažniausiai buvo praktiniai ir atitiko anaiptol ne visų visuomenės sluoksnių poreikius. Galiojo atitinkamos kunigaikščiams ir kitiems žemvaldžiams priklausiusių žemės plotų ir miškų apsaugos taisyklės. Jomis dažniausiai buvo siekiama apsaugoti kurių nors medžiojamųjų gyvūnų populiaciją ir kartu uždrausti žemesniesiems visuomenės sluoksniams naudotis šiais ištekliais. Apie prievoles žemvaldžiams, kaip ir apie paties draustinio (miško, pelkės) sunaikinimo pavojų, senuosiuose dokumentuose neužsimenama. Viduramžiais draustiniuose buvo ribojama ne tik medžioklė, tam tikrais laikotarpiais juose neleista net lankytis, kad nebūtų trikdoma gyvūnų ramybė. Beje, gyvūnų buveinių, pačių gyvūnų ir įdomių bei retųjų augalų apsaugai itin svarbios buvo jokiuose teisės aktuose neapibrėžtos visuomenės moralės nuostatos.

1918, paskelbus Lietuvos Nepriklausomybę, pradėtos steigti saugomos teritorijos – rezervatai. Jų kūrimo idėjas puoselėjo prof. Tadas Ivanauskas, kiti to meto mokslininkai ir visuomenės veikėjai. Iki Antrojo pasaulinio karo Lietuvoje buvo įsteigti 3 rezervatai: Žuvinto, Kiauneliškio ir Kamšos. Visų jų vertė, kaip patvirtino laikas, buvo skirtinga. Šiandien Žuvintas, kaip ypatingos svarbos saugoma teritorija, žinomas visoje Europoje.

Iš karto po karo pradėti steigti medžioklės draustiniai, ūkiai, rezervatai. Iki šių dienų daugelio jų neliko, tačiau tuo metu jie padėjo išsaugoti svarbiausias medžiojamųjų, kitų vertingų gyvūnų buveines ir pačius gyvūnus. Be to, kai kurių buvusių draustinių vietoje vėliau buvo įkurti nauji draustiniai, rezervatai ar nacionaliniai parkai. 1992 įkurta 30 regioninių parkų. Saugomų teritorijų plotą papildė 254 valstybiniai ir apie 300 savivaldybių įsteigtų draustinių. 1990 saugomos teritorijos sudarė 11,5 bendro Lietuvos ploto.

Dalykai: *Geografija, biologija, pilietinis ugdymas*

Klasė: 7-8 klasės.

Tikslas:

- padėti suvokti pagrindines regionines ir lokales gamtines bei visuomenines problemas, jų atsiradimo priežastis bei numatyti galimus sprendimo būdus.

Uždaviniai:

- padėti suvokti pasaulio vientisumą ir jo sferų įvairovę (gamtos, žmogaus, civilizacijų, kultūros ir ūkio požiūriu);
- ugdyti supratimą, kad Lietuvos pažinimas yra neatskiriama pasaulio geografinio pažinimo dalis.

Numatomas pasiekimas:

- nurodys gamtos įtaką žmogaus gyvenimo sąlygoms (atsinaujinančių ir neatsinaujinančių išteklių naudojimas).
- nustatys ryšį tarp šalies gamtos sąlygų ir gyventojų ūkinės veiklos pobūdžio.

Trukmė: 3–4 pamokos

Priemonės: darbo lapas, schemos, pieštukai, kietos lentelės.

Eiga:

Aptariama kaip gali keistis šio ežero gyvenimas, priklausomai arba nepriklausomai nuo tam tikrų susiklosčiusių natūralių gamtinių ir nenatūralių žmogaus sukurtų sąlygų. Kokie galimi sprendimo būdai norint išlaikyti natūralią gamtą?

Darbas organizuojamas nedideliais grupėmis po 5 - 6 mokinius. Rekomenduojama dirbti žaismingai, pvz., kad kiekvienas mokinys turėtų vaidmenį, todėl svarbu, kad kiekvieno darbo grupėje būtų: architektas, ekonomistas, ekologas, visuomenės interesus atstovaujantis asmuo, istorikas, biologas ir t.t. Dirbdami komandoje kiekviena grupė kuria ateities scenarijus ir po to pristato. Rekomenduotina laiko paskirstymas: I veiklai apie 10 min., II veiklai 45 min. ir likęs laikas III veiklai.

I VEIKLA

1. Diskusija. Atpერიami galimi įtakoti teigiami ir neigiami veiksniai (*socialiniai, ekonominiai, gamtiniai*) ir saugomos teritorijos keitimosi išlikimo scenarijai. Kokie galimi ateities scenarijai: išlikimas – mirtis? Diskusijos metu svarbu išsiaiškinti ekonominių, socialinių, gamtinių veiksnių įtaką Žuvinto biosferos rezervatui.

2. Numatomos nagrinėjamos saugomos teritorijos išsaugojimo strategijos.

- Kokios būtų numatomos ežero tolimesnis gyvenimas?
- Kodėl svarbu išsaugoti šia gamtos sukurta laboratorija?

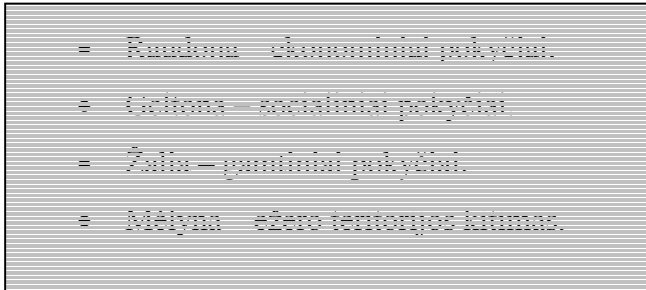
II VEIKLA

1. Suskirstomos darbo grupės. Kiekvienoje grupėje mokiniai pasiskirto vaidmenimis.

2. **Kuriamas modelis.** Kiekviena grupė pirmiausia iškelia savo hipotezę (gr. *hypothesis* – spėjimas) ir po to kuria teoriją (gr. *theōria* – tyrimas) kaip gali keistis nagrinėja saugoma

teritorija. Naudojantis saugomos teritorijos planu reikia skirtingomis spalvomis (1 pav.) pavaizduoti galimus pokyčius pavyzdžiui po 100 metų.

1 pav.

III VEIKLA

1. Darbų pristatymas.
2. Ateities scenarijų apibendrinimas.

Vertinimas:

Vertinat svarbu sieti išskirtus kriterijus ir pavaizduotą vaizdą bei stipriais argumentais paaiškinant kaip ir kodėl taip mano. Gal būt bus nuomonių kad nieko nereikia daryti, bet tai vis tiek reikia paaiškinti kodėl taip mano.

Vertinama pagal motyvuotus kriterijus ir išmoningumą piešinio pateikimo originalumą, argumentų suradimą, hipotezės aiškumą.